

Διάλογος για τα προβλήματά μας

[άρθρο στο περιοδικό «...δικηγορείν...», Νοέμβριος 1995]

Συνεχίζουμε την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τα ερωτήματα που η εφημερίδα μας έχει θέσει. Θυμίζουμε ότι ήδη έχουμε δημοσιεύσει απαντήσεις από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. του Δ.Σ.Α. κ. Παππά, τον Αντιπρόεδρο του Δ.Σ. του Δ.Σ.Α. κ. Ρουπακιώτη και εκείνες των συμβούλων κ.κ. Γουσέτη και Κουτρομπή.

Σ' αυτό το φύλλο, λόγω της πληθώρας ύλης, δημοσιεύουμε την απάντηση συναδέλφων που εκπροσωπούν την ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΑΘΗΝΑΣ:

Ανταποκρινόμενοι στη σχετική πρόσκληση της εφημερίδας σας (φύλλο 3), καταθέτουμε τις απόψεις μας στα ερωτήματα που θέσατε και παρακαλούμε για τη δημοσίευσή τους στα πλαίσια της ισότιμης προβολής των θέσεων και του πολύπλευρου συνδικαλιστικού διαλόγου.

Ελπίζουμε ότι οι απόψεις μας, που όντως προέρχονται από διαφορετική κοινωνικοπολιτική θεώρηση και εκφράζουν κάποια σημαντική μερίδα δικηγόρων συμβάλλουν στην προσέγγιση των δικηγορικών ζητημάτων χωρίς συντεχνιακές αυταπάτες, σκιαμαχίες και κατασκευές εχθρών κοινής αποδοχής ως άλλοθι για τη συγκάλυψη υπαρκτών προβλημάτων και σοβαρών συνδικαλιστικών ευθυνών για τη διαιώνισή τους.

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

1. Η ανεργία, πτυχιούχων και μη, η περιορισμένη απασχόληση και η ετεροαπασχόληση, είναι διεθνές κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο με δομικά πλέον χαρακτηριστικά στις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες, για τις οποίες εδώ και χρόνια γίνεται λόγος για την κοινωνία των 2/3. Η συζήτηση για τις αιτίες (κρίση υπερσυσσώρευσης, ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, αναδιάρθρωση και διεθνοποίηση καπιταλιστικής παραγωγής) είναι φυσικά ανεξάντλητη.

Οπωσδήποτε όμως η εν Ελλάδι απόδοση του φαινομένου στην «αθρόα παραγωγή πτυχιούχων» όσο και αν ουδέποτε υπήρξε σχετικός προγραμματισμός, είναι αβασάνιστα επιφανειακή.

Επιτέλους τι θα άλλαζε αν η Νομική είχε λιγότερους εισακτέους, από πόρτες και παράθυρα, τα προηγούμενα χρόνια. Ότι οι μισοί και πλέον από τους σημερινούς δικηγόρους θα είχαν σπουδάσει στην Ιταλία και αλλού, όπως συνέβη με τους γιατρούς, τους φαρμακοποιούς, τους μηχανικούς κλπ. Και από ποια οικονομικά στρώματα του πληθυσμού θα προέρχονταν

2. Δεν είναι μόνο η δικηγορία που παραπονείται για επαγγελματικό πληθωρισμό. Όλα τα επαγγέλματα, από τα πιο παραδοσιακά και φθίνοντα (εργάτες, μικροεπαγγελματίες, κλπ.) μέχρι τα πιο σύγχρονα και ανερχόμενα (δημοσιογράφοι, χειριστές Η/Υ και νέων τεχνολογιών κλπ.) θεωρούνται κορεσμένα και σίγουρα έχουν να παρουσιάσουν μεγάλες λίστες ανέργων, χαμηλά αμειβομένων κλπ.

Τι θα γίνει αν όλοι αυτοί επιβάλλουν το «numerus clausus» στο χώρο τους. Οι υπόλοιπος πληθυσμός

θα καταλήξει στον Καιάδα

Ή μήπως μας αρκεί να φύγει η ανεργία από το χώρο μας και ό,τι ήθελε προκύψει

Δυστυχώς αυτό το επίπεδο κοινωνικής συνείδησης, απόλυτα διαπερατό σε «συντηρητικές» και «προοδευτικές» παρατάξεις και κατά τα λοιπά υπεύθυνους κοινωνικούς παράγοντες, φιλόδοξους ενίοτε να διαδραματίσουν πολιτικό ρόλο εκφράζοντας ευρύτερα κοινωνικά συμφέροντα, διακρίνει τον κυρίαρχο δικηγορικό συνδικαλισμό.

3. Υπάρχει δικηγορικός πληθωρισμός στην Ελλάδα

Πόσο επαρκείς επιστημονικά και αξιόπιστες είναι οι στατιστικές που οδηγούν στο σχετικό συμπέρασμα όταν:

α) Βασίζονται στους αριθμούς των εγγεγραμμένων δικηγόρων στον ΔΣΑ και όχι όσων ασκούν πράγματι ενεργή δικηγορία (πολύ λιγότερων κατά γενική ομολογία, αλλά και σύμφωνα με τους πίνακες προεισπράξεων του μηχανογραφικού ΔΣΑ των τελευταίων χρόνων), στους οποίους μάλιστα περιλαμβάνονται και οι έμμισθοι (άνω των 3.500), που στις άλλες χώρες δεν ασκούν δικηγορία.

β) Λαμβάνουν υπόψη την -στρεβλή ως προς την Ελλάδα κατά τα παραπάνω- αναλογία δικηγόρων - πληθυσμού κάθε χώρας, χωρίς να συνυπολογίζουν τον πολύ μεγαλύτερο αριθμό υπαλλήλων ανά ξένο δικηγόρο σε σχέση με τους Έλληνες και τελικά τον πολύ μεγαλύτερο αριθμό νοικοκυριών που αποζουν από τη δικηγορική ύλη, της οποίας η συμμετοχή στο Α.Ε.Π. επίσης δεν συνυπολογίζεται, αφού για διάφορους λόγους δεν είναι προσεγγίσιμη.

γ) Παραθέτουν ως μέτρο δυσκολίας για την πρόσβαση στη δικηγορία τις πολλαπλές μεταπανεπιστημιακές εξετάσεις και τη συνολική διάρκεια σπουδών και πρακτικής (βλ. πίνακες Κουτρομπή), αλλά παραλείπουν το ότι η πρόσβαση στις πανεπιστημιακές σχολές των χωρών αυτών γίνεται ελεύθερα και συνήθως με απλή αίτηση εγγραφής στις περισσότερες και όχι με *numerus clausus* όπως στην Ελλάδα.

4. Είναι καινούργιο το φαινόμενο του «πληθωρισμού»

Αποδίδουν όλοι το φαινόμενο στη μαζικοποίηση των ΑΕΙ στις δεκαετίες 1960 και 1970, η οποία -ειρήσθω εν παρόδω- υπήρξε μεταξύ άλλων και καρπός αγώνων της νεολαίας σε όλο τον κόσμο και στην οποία ενεργά συμμετείχε και η γενιά των μελών του προεδρείου του ΔΣΑ και οι ίδιοι (και καλώς κατά την άποψη μας) με το σύνθημα «Όχι φραγμούς στη μόρφωση» που κάποτε υιοθετήθηκε και από το σημερινό κυβερνών κόμμα.

Είναι κρίμα που αγνοούν ή παραβλέπουν ότι ανέκαθεν στην Ελλάδα ο δικηγορικός κόσμος παραπονιόταν για επαγγελματικό πληθωρισμό, οι ανάγκες μάλιστα περιστολής του οποίου επέβαλαν την καθιέρωση της άσκησης με το ν. 1017/1911, που τροποποιήθηκε με το ν. 4908/1931 και στη συνέχεια με το ν. 3026/1954 (ισχύων δικηγορικός κώδικας), στις Εισηγητικές εκθέσεις των οποίων, καθώς και στις αγορεύσεις των βουλευτών κατά τη διαδικασία ψήφισης η προτεραιότητα αυτή μονοπωλεί τη σκοπιμότητα της θέσπισής της (βλ. Ραπτάρχη τόμο 6 σελ. 323 επ.). Δεν είναι δε

τυχαίο το ότι η άσκηση (περί την οποία η συζήτηση είναι άλλο τεράστιο κεφάλαιο) ακολούθησε το σημερινό της κατόντημα, αφού υπήρξε μόνο για να καθυστερεί (ή και να αποτρέπει) την ένταξη στη δικηγορία.

Τηρουμένων λοιπών των αναλογιών, στις οποίες πάντως πρέπει να συνεκτιμηθεί και η άνοδος της δικηγορικής ύλης από τις αρχές προς το τέλος του αιώνα, μάλλον τα πράγματα δεν έχουν αλλάξει και πολύ.

5. Μήπως το πρόβλημα βρίσκεται αλλού

Ποιες (θεσμικές τουλάχιστον) πρωτοβουλίες έλαβε ποτέ ο ΔΣΑ για τον περιορισμό της άνισης κατανομής της δικηγορικής ύλης: Την αναστολή δικηγορίας για τους έμμισθους, τους πανεπιστημιακούς και τους βουλευτές, την καθιέρωση ορίου εξόδου, το legal aid, την κατοχύρωση της αμοιβής του έμμισθου συνεργάτη δικηγόρου και του εργαζόμενου ασκούμενου σε μια συγκυρία αυξανόμενης υπαλληλοποίησης και δημιουργίας εργασιακών σχέσεων μεταξύ δικηγόρων

Ποιες πρωτοβουλίες πήρε απέναντι σε μέτρα βίαιης αποβολής των αδύναμων οικονομικά από τη δικηγορία και γενικά επιβάρυνσης του κόστους πρόσβασης στη δικαιοσύνη (ασφαλιστικό, φορολογικό κλπ.) μετά τη λήξη της αποχής

Ποιες επεξεργασίες του Κώδικα περί δικηγόρων διεκδίκησε στην κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού του και της αποδυνάμωσης του αυταρχικού προεδροκεντρικού συνδικαλισμού, όπως είχαν υποσχεθεί οι περισσότερες παρατάξεις και ο σημερινός πρόεδρος

Μήπως τελικά όλη η κατασκευή του δικηγορικού πληθωρισμού σε συνδυασμό με την κατεύθυνση της «αναβάθμισης των νομικών σπουδών» αποσκοπεί κύρια στον αποπροσανατολισμό των δικηγόρων από τη διεκδίκηση λύσεων στα υπαρκτά προβλήματα του σήμερα και του αύριο, στη μετάθεση της ευθύνης του ΔΣ του ΔΣΑ σε άλλους φορείς και στη συγκάλυψη των ογκούμενων κοινωνικών ανισοτήτων εντός του δικηγορικού χώρου, οι οποίες συντηρούνται και από την έλλειψη αντίθετης συνδικαλιστικής βούλησης και παρέμβασης του ΔΣΑ.

Δεν αποτελεί όραμα μας μία κοινωνία ολίγων και εκλεκτών. Δεν επιθυμούμε ένα δικηγορικό επάγγελμα κλειστό, ελιτίστικο, χωρίς κοινωνική ευαισθησία και αλληλεγγύη, απρόσιτο σε όσους δεν διαθέτουν τα οικονομικά μέσα να αντιμετωπίσουν το κόστος προσφυγής στη δικαιοσύνη.

Η συντεχνιακή απόδραση και ο λαϊκισμός έχουν θέση σε όσους συγχωρούν στον εαυτό τους αυταπάτες αριστοκρατικής αναβίωσης και σε εκείνους που συνειδητά τις καλλιεργούν.

Είμαστε ευτυχείς που διαπιστώνουμε καθημερινά ότι όλο και περισσότεροι δικηγόροι τις αποβάλλουν

Για την Εναλλακτική Παρέμβαση Δικηγόρων Αθήνας

Κώστας Παπαδάκης

Δημήτρης Μπελαντής

Δημήτρης Σαραφινός